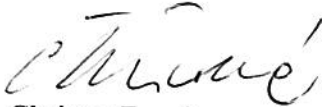

Landstingsstyrelsen

Översiktlig uppföljning av granskning år 2017 av förmånsbilar

Revisorerna har översiktligt följt upp en granskning från år 2017 om hantering av förmånsbilar (nr 02/2017). Uppföljningen visar på ett antal otydligheter och tveksamheter. För att uppmärksamma landstingsstyrelsen på iakttagelserna i uppföljningen överlämnar vi för kännedom den underliggande promemorian (REV 7:8-2017) till styrelsen.

För landstingets revisorer

Christer Fessé
Ordförande

Bert Öhlund
Vice ordförande

Förmånsbilar - Översiktlig uppföljning hösten 2018 av granskning år 2017**Granskning våren 2017**

En granskning våren 2017 visade att landstingsstyrelsen inte hade säkerställt en ändamålsenlig hantering av förmånsbilar (nr 2/2017). De regler som fanns i landstinget var inaktuella och för översiktliga. Av reglerna framgick exempelvis inte vad en förmånsbil fick kosta i inköpspris.

Granskningen år 2017 visade att de få regler som fanns för förmånsbilar inte följdes. Landstingsstyrelsen hade bland annat beslutat att alla tjänstebilar i landstinget skulle vara miljöbilar. Av granskningen framgick att 5 av 13 förmånsbilar inte var miljöbilar. Av granskningen framgick också att 4 förmånsbilarna hade köpts in trots att de inte omfattades av det upphandlade avtal som landstinget hade för tjänstebilar.

En annan iakttagelse var att kontrollerna för utbetalning av bränsleersättning för resor i tjänsten med förmånsbil behövde ses över. Granskningen visade att landstinget hade betalat ut felaktiga ersättningar för bränslekostnader.

Med anledning av iakttagelserna lämnade revisorerna följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Genomför en översyn av reglerna för förmånsbilar. I denna översyn bör styrelsen exempelvis tydliggöra:
 - Vem som får besluta om förmånsbil.
 - Maximalt inköpspris inklusive extrautrustning för förmånsbilar.
 - Att alla förmånsbilar ska vara miljöfordon.
 - Vilket ansvar den anställde har för att vårda och sköta om fordonet.
 - Vilket ansvar den anställde har vid skada på fordonet.
- Säkerställ att förmånsbilar beviljas i enlighet med fastställda regler.
- Säkerställ att ersättning för drivmedel betalas ut i enlighet med gällande regler

Styrelsens yttrande hösten 2017

I ett yttrande i oktober 2017 uppgav landstingsstyrelsen att den instämde med revisorerna om iakttagelser och rekommendationer (VLL 2018-2017). Styrelsen uppgav att den redan under hösten 2017 skulle besluta om ett nytt regelverk för hanteringen av förmånsbilarna. Enligt yttrandet skulle viktiga punkter i det nya regelverket vara:

- Kriterier för erhållande av förmånsbil.

- Regler om beslut om förmånsbil.
- Regler för val av fordon.
- Regler för skötsel och administration av fordon.

När det gällde återbetalning från anställda som fått felaktigt utbetald ersättning för drivmedel så uppgav landstingsstyrelsen att detta redan hade åtgärdats.

Skrivelse från revisorerna i november 2017

I en skrivelse den 29 november 2017 till landstingsstyrelsen uppmärksammade revisorerna att kontroller som revisionskontoret hade genomfört visade att landstinget inte hade krävt återbetalning från anställda som fått felaktigt utbetald ersättning för drivmedel. I skrivelsen påtalade revisorerna att revisionskontoret vid flera tillfällen under år 2017 hade uppmärksammat ansvariga chefer om att de felaktiga ersättningarna inte hade återbetalats till landstinget. Först efter förnyade påtryckningar i mitten av november 2017 från revisionskontoret tecknade ansvariga chefer överenskommelser med berörda om återbetalningar.

Revisorerna ansåg att landstingsstyrelsen inte hade gjort tillräckligt för att säkerställa att de felaktiga utbetalningarna rättades till. Det var inte acceptabelt att det behövdes påtryckningar från revisionskontoret för att det skulle göras återbetalningar. Revisorerna var också kritiska till att styrelsen i sitt yttrande i oktober 2017 hade lämnat uppgifter till revisorerna om att de felaktiga utbetalningarna hade rättats till.

Läget i september 2018

En protokollgranskning visar att landstingsstyrelsen den 2 maj 2018 (§ 96) tog ett inriktningsbeslut inför en kommande upphandling av tjänstefordon. Av inriktningsbeslutet framgick följande:

- Med hjälp av en förändrad regelstyrning skulle val av storbilsklass tas bort och möjligheter till fyrhjulsdrift begränsas.
- Inför kommande upphandling skulle minsta möjliga koldioxidutsläpp varar ett styrande kriterium.
- Koldioxidjämförelser skulle utgöra kriterier för val av fordon. Bensinalternativ skulle få upp till 12 procents fördelar i jämförelse med dieselalternativ.
- Förmånsbilar skulle vara bonusbilar, dvs. bilar med låga utsläpp av koldioxid.
- Landstingsdirektören delegerades rätten att godkänna leasing av förmånsbilar på summor över 6,5 prisbasbelopp (6 x 46 500 kronor = 279 000 kronor).
- Landstingsdirektören fick i uppdrag att ta fram förslag till strategi för att elektrifiera landstingets fordonspark.

I en tjänsteskrivelse (VLL 685-2018) till beslutet, framtagna av landstingets servicedirektör, framgick att landstinget våren 2018 hade 232 tjänstebilar, 13 förmånsbilar och 23 övriga fordon (t.ex. ambulanser).

Enligt tjänsteskrivelsen var 26 procent av fordonen fyrhjulsdrivna. I tjänsteskrivelsen kan man läsa att en jämförelse visade att Västerbottens läns landsting hade 50 procent högre andel fyrhjulsdrivna fordon i jämförelse med övriga regioner i norra sjukvårdsregionen. I tjänsteskrivelsen föreslog servicedirektören att landstinget skulle ta bort möjligheten att välja storbilsklass (typ Volkswagen Passat) och begränsa möjligheterna till fyrhjulsdrift. Förslaget innebar enligt servicedirektören en besparing med ca 10 procent av leasingkostnaderna i jämförelse med rådande nivå. Enligt förslaget i tjänsteskrivelsen skulle dessa restriktioner inte gälla förmånsbilar och ambulanser.

Regler i ledningssystemet

En sökning i landstingets ledningssystem, intranät m.m. visar att det den 12 september 2018 registrerades ett dokument i ledningssystemet med rubriken "Förmånsbil". Dokumentet är beslutat av landstingsdirektören och omfattar samtliga medarbetare i landstinget. Dokumentet innehåller regler för anskaffning och användning av förmånsbilar. I tabellen återger vi några otydligheter som vi uppmärksammar i dokumentet.

Uppgifter i dokumentet	Vår kommentar
Uppges att dokumentet gäller från den 1 januari 1900.	Felaktigt datum. Dokumentet registrerades den 12 september 2018.
Upphandling av förmånsbil omfattas av "Landstingets standard för miljö och trafiksäkerhet".	Saknas hänvisning eller uppgifter i dokumentet om vad som avses med "Landstingets standard för miljö och trafiksäkerhet". Vi kan inte hitta dokument i ledningssystem, diarium m.m. med denna titel.
Byte av förmånsbil ska göras enligt gällande avtal.	Gäller detta också när det inte handlar om byte av förmånsbil, dvs. vid nyanskaffning?

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Uppgifter i dokumentet	Vår kommentar
Maximalt anskaffningspris är 10 prisbasbelopp. ¹ Landstingsdirektören och HR-direktören beslutar om vilka som är berättigade förmånsbil.	<p>Saknas hänvisning till delegationsordningar.</p> <p>Av landstingsstyrelsens beslut den 2 maj 2018 (§ 96) om att landstingsdirektören får besluta om förmånsbilar över 6,5 prisbasbelopp saknas uppgifter om att landstingsdirektören har rätt att vidaredelegera beslut om förmånsbil.</p> <p>Är det landstingsdirektören som beslutar om förmånsbilar eller har han vidaredelegerat befogenheten till HR-direktören?</p> <p>Har landstingsdirektören fått befogenhet att vidaredelegera beslut om förmånsbilar?</p>
Miljökravet för förmånsbilar ska följa "Landstingets regler för Tjänstebil"	Saknas hänvisning eller uppgifter i dokumentet om vad som avses med "Landstingets regler för Tjänstebil". Vi kan inte hitta dokument i ledningssystem, diarium m.m. med denna titel.
Dokumentet ska ersätta tidigare beslut av landstingsstyrelsen från år 1993.	<p>Landstingsdirektören saknar befogenhet att upphäva landstingsstyrelsens beslut.</p> <p>Saknas hänvisning till landstingsstyrelsens inriktningsbeslut från den 2 maj 2018 (§ 96).</p>

1. Motsvarar 465 000 kronor.

Avtal om tjänstebilar och förmånsbilar

Under arbetet med denna uppföljning har vi fått information om att landstingets avtal med Motorcentralen i Umeå AB om leveranser av tjänstebilar och förmånsbilar går ut i september 2018. Enligt uppgift har det i landstinget pågått arbete med förfrågningsunderlag m.m. Revisionskontoret saknar uppgifter om när annonsering m.m. ska göras i upphandlingen och uppgifter om när nytt avtal beräknas kunna träda i kraft.

Nya förmånsbilar under år 2018

Vi har i denna översiktliga uppföljning inte genomfört någon kontroll om nuvarande registrerade förmånsbilar i landstinget uppfyller ställda krav. Vi har dock uppmärksammat en registrering i diariet den 13 juni 2018 som avser en beställning av en ny förmånsbil av modellen Volkswagen Passat TDI 190 DSG6. Beställningen är undertecknad av landstingsdirektören. Vi har gjort följande noteringar när det gäller den aktuella förmånsbilen:

- Inte en miljöbil eller bonusbil.
- Fordonstypen ingår inte i det avtal som landstinget har upphandlat med Motorcentralen i Umeå AB.
- Bilen är fyrhjuldriven.
- Pris utan extrautrustning uppgick till 290 320 kronor. Förmånsvärde inklusive extrautrustning uppgår till 377 042 kronor.

Vi har därutöver identifierat en beställning i september 2018 av ytterligare en förmånsbil. Beställningen är undertecknad av landstingsdirektören. Av den undertecknade beställningen framgår inte vilken bilmodell som får anskaffas. Av offert från Motorcentralen i Umeå AB framgår att det rör sig om en Golf Alltrack 2.0 TDI 4Motion 135 kW (184 hk) 7 vlx DSG. Vi har gjort följande noteringar när det gäller denna förmånsbil:

- Inte en miljöbil eller bonusbil.
- Fordonstypen ingår inte i det avtal som landstinget har upphandlat med Motorcentralen i Umeå AB.
- Bilen är fyrhjuldriven.
- Pris utan extrautrustning uppgick till 309 900 kronor. Förmånsvärde inklusive extrautrustning uppgår till 364 998 kronor.

Exempel på oklarheter

- I vilken grad gäller landstingsstyrelsens inriktningsbeslut från i maj 2018? Exempelvis kraven på:
 - Att det ska vara bonusbilar?
 - Att storbilsklassen tas bort?
 - Att fyrhjuldrift begränsas?
- Med vilken befogenhet har landstingsdirektören i september 2018 tagit beslut om nya regler för förmånsbilar som ersätter landstingsstyrelsens beslut år 1993 och arbetsutskottets förtydliganden år 2016?

- Vem har befogenhet att besluta om förmånsbilar och hur är detta reglerat? Enligt dokumentet "Förmånsbil" ska både landstingsdirektören och HR-direktören besluta om förmånsbilar.
- Varför ger landstingsstyrelsen delegation till landstingsdirektören att besluta om förmånsbilar på summor över 6,5 prisbasbelopp? Med denna delegation finns ingen övre gräns för hur mycket förmånsbilarna får kosta.
- Varför har landstingsdirektören valt ett högt anskaffningsbelopp på maximalt 10 prisbasbelopp (465 000 kronor)? I andra branscher är det vanligt med anskaffningsvärde upp till 7,5 prisbasbelopp.
- Vem har beslutat om "Landstingets standard för miljö och trafiksäkerhet"? Var finns dokumentet registrerat?
- Vem har beslutat om "Landstingets regler för Tjänstebil"? Var finns dokumentet registrerat?
- Har det gjorts några extra kontroller eller andra insatser år 2018 i syfte att säkerställa att korrekt reseersättning betalas till medarbetare med förmånsbilar?
- När finns ett nytt avtal för förmånsbilar och tjänstebilar?
- Varför beviljar landstingsdirektören förmånsbilar som inte är miljöbilar/bonusbilar eller omfattas av det avtal som landstinget har upphandlat?